

Vertalen is schade beperken

In *de Volkskrant* van 22 januari stond bij de korte signaleringen een stukje over mijn vertaling van *District and Circle* van Seamus Heaney. De anonieme auteur ging in op mijn vrije vertaling van de titel in 'Regio en ring'. 'Het is wennen,' besloot het stukje cynisch, wat je kunt lezen als een conservatieve stellingname tegen iets wat niet zo degelijk is als vroeger. Maar de auteur is zich blijkbaar wel bewust van het feit dat hier een keuze gemaakt is.

'Recensie'

Zo niet Arjan Peters, die in *de Volkskrant* van 29 januari 2010 een column (geen recensie) over diezelfde vertaling schreef. Daarin stelt hij dat de titel verwijst naar de Londense metro en dat mijn vertaling 'Regio en ring' onjuist is. Het grappige is dat ik met instemming van Heaney deze keuze gemaakt heb, omdat de woorden volgens hem en mij meer betekenen dan alleen een plaatsaanduiding, en de Nederlandse lezer niet meteen de Londense metro in zijn hoofd heeft. Door toch de metrokaart als omslag te gebruiken is die betekenis wel gedekt. Maar dan is dat ineens weer niet goed, volgens Peters, want 'Regio en ring' zijn metrolijnen. Tja.

Volgens Peters heet de bundel alleen zo, omdat daar in 2005 een aanslag gepleegd werd. 'Weet Mirck niets van,' stelt Peters. Heaney mailde mij dit:

I chose District and Circle as a title because 1) I used to travel on that line/those lines when I worked on a summer holiday job in London, in the early 1960s - from Earls Court to St James's Park and back; but also 2) because the words 'district' and 'circle' apply to the book in a different way, in that many of the poems return to a district - my childhood world in Ulster - which the poems also 'circle', or circle around, in memory.

Daarom stemde hij dus in met deze vrije vertaling. Wie heeft er gelijk?

Bewuste keuze

Opvallend is dat Peters zich niet lijkt af te vragen waarom ik deze keuze gemaakt heb en denkt dat het pure domheid is. Waarom zou de vertaler Heaney in zijn dankwoord noemen? Je kunt dan toch zelf ook wel bedenken dat er overleg geweest is. En enige research op internet had Peters snel naar [mijn weblog](#) gebracht, waar de hele kwestie over de titelvertaling uitgebreid met voors en tegens beschreven wordt.

Boekvertalers

Over het vak, de vertaler, de wereld en het boek
<http://www.boekvertalers.nl>

(Menno Wigman vertaalde het gedicht *Enivrez-vous* van Baudelaire met 'Wees altijd dronken'. Natuurlijk staat dat er niet, dat weet Wigman ook wel, maar het gedicht gaat over de strijd tegen de vergankelijkheid, de tijd, en die betekenislaag heeft Wigman zo gevangen, door een offer aan de letterlijke vertaling. Peters wil blijkbaar alleen letterlijke vertalingen, en daarom zegt hij in zijn stukje ook niets over de klank van de Nederlandse overzetting, of over oplossingen voor kwesties waarvan Heaney meende dat ze onvertaalbaar waren.)

Dan noemt Peters nog dat ik *veil* niet met het (volgens de Van Dale verouderde) 'voorhang' vertaal maar met 'sluier'. Het gedicht gaat echter over een sneeuwstorm – daarin zie je volgens mij als door een sluier, niet als door een gordijn, want dan zie je niets.

Ook de zin 'een seconde lang / heb ik zelf de blik van een vogel' is te moeilijk voor hem – *a bird's eye view of myself* had ik letterlijk moeten vertalen, vindt hij, terwijl de zinnen daaromheen al prachtig suggereren dat de 'ik' in het gedicht kijkt als een merel en dat hij spreekt over zijn dode broer.

Schade beperken

Vertalers zijn 'mensen die de schade beperkt houden' stelt Peters negatief. Maar deze vertaler is een 'beunhaas', 'nog gesubsidieerd ook'. Dat zal ik even uitleggen: de bijdrage kwam van het [Ireland Literary Exchange](#).

The literary quality of the translation is of an acceptable standard and consistent throughout. The translator clearly has a 'good poetics sense' and is the strong point of the translation

stelt de adviseur (in tegenstelling tot de columnist).

Na nog wat spelfouten wordt de vertaler lers-Engels afgeserveerd op een misser in een Latijnse uitdrukking. Ik vraag me af of de literaire kritiek, die steeds minder ruimte krijgt, gediend is met dit soort columns, die de schaarse kans om een mooie dichtbundel degelijk te bespreken laten liggen ten gunste van een aanval op de persoon van (in dit geval) de vertaler. Natuurlijk biedt de persoonlijke vorm hier ruimte voor bijvoorbeeld een scheldkanonnade, wat je in een serieuze recensie niet zou doen. Aan de andere kant is de kinderachtige aanval zo evident persoonlijk dat hij alleen daarom al niet serieus te nemen is. De reden dat ik er toch op inging, is dat ik het een blamage voor de literatuurkritiek vind.

'Regio en ring' verscheen bij [Meulenhoff](#).